

ประวัติศาสตร์และอารยธรรมโรมัน

อารยธรรมโรมัน

อารยธรรมโรมัน เป็นอารยธรรมที่สืบเนื่องมาจากอารยธรรมกรีก โดยชาวอีทรัสกัน (Etruscan) ซึ่งมีถิ่นเดิมอยู่ในเอเชียไมเนอร์อพยพเข้าไปในแหลมอิตาลี นำเอาความเชื่อและศิลปวัฒนธรรมของกรีกเข้ามาด้วย ต่อมาบรรพบุรุษของชาวโรมันคือ ละติน ซึ่งมีถิ่นฐานเดิมอยู่ทางตอนใต้ของแม่น้ำไทเบอร์ (Tiber) ได้ขับไล่กษัตริย์อีทรัสกันออกไป ชาวละตินรวมตัวและชุมนุมกันบริเวณที่เรียกว่า ฟอรัม (Forum) ซึ่งถือเป็นศูนย์กลางของเมืองและเป็นจุดเริ่มต้นของกรุงโรมในเวลาต่อมา ชาวโรมันจึงรับเอาอารยธรรมของชาวกรีกจากชาวอีทรัสกันมาเป็นต้นแบบอารยธรรมของตนด้วย

ลักษณะทางภูมิศาสตร์ของโรมันได้เปรียบกว่ากรีกหลายประการ คือ มีที่ราบอันกว้างใหญ่และอุดมสมบูรณ์เพาะปลูกได้เต็มที่ หุบเขาใกล้เคียงมีป่าไม้และเหมาะแก่การเลี้ยงสัตว์ ที่ตั้งของกรุงโรมอยู่ห่างจากทะเล 15 ไมล์ เหมาะกับการทำการค้าทางทะเลเมดิเตอร์เรเนียน กรุงโรมตั้งอยู่ในทำเลที่ความเหมาะสมทางยุทธศาสตร์คือ สามารถใช้แม่น้ำเป็นเส้นทางคมนาคม มีภูเขาและหนองน้ำกีดขวางผู้บุกรุก ประมาณ 100 ปีก่อนคริสตกาล โรมันได้รวบรวมดินแดนโดยรอบทะเลเมดิเตอร์เรเนียนไว้ในอำนาจ ปัจจัยที่สนับสนุนการแพร่อำนาจของอาณาจักรโรมันคือ การสร้างถนนที่มั่นคงถาวรไปยังดินแดนที่ยึดครอง ทำให้เกิดความคล่องตัว การขยายกองทัพและการคมนาคมขนส่ง การสร้างถนนจึงเป็นปัจจัยสำคัญในการขยายอำนาจและสร้างความมั่นคงให้กับจักรวรรดิโรมัน

ประวัติศาสตร์และอารยธรรมโรมัน

อิทธิพลที่ส่งต่อมาสู่การก่อกำเนิดอารยธรรมโรมันก่อตัวจากหมู่บ้านทางภาคกลางของอิตาลี อุปนิสัยของโรมันคือ ความเคร่งขรึมและสร้างสรรค์สิ่งต่าง ๆ อย่างซื่อ ๆ แต่มั่นคง ความสามารถทางทหารของโรมันอยู่ที่ความอดทนมากกว่ายุทธวิธีที่ฉลาดปราดเปรื่อง

ระยะแรกสำหรับประวัติศาสตร์โรมันนั้นค่อนข้างมืดมน ราว 750 ปีก่อน ค.ศ. มีผู้อพยพมาตั้งถิ่นฐานแถบภูเขาปาเลนไทน์ใกล้แม่น้ำไทเบอร์ ต่อมาประมาณ 600 ปีก่อน ค.ศ. บรรดาผู้อพยพต่างรวมตัวกันตั้งนครรัฐแห่งโรมขึ้น ทำเลของนครรัฐตั้งอยู่ในที่ซึ่งเหมาะสม เหมาะสำหรับความเจริญของโรมในอนาคตทางเหนือของโรมติดต่อกับดินแดนที่เรียกว่า อิทรูเรีย คือ ทศกานีปัจจุบัน อิทรูเนียเป็นที่อยู่อาศัยของพวกที่มีอารยธรรมสูงเรียกว่า อีทรัสกัน ซึ่งเป็นพวกที่วางรูปแบบวัฒนธรรมของชาวโรมันแต่เริ่มแรก

เผ่าพันธุ์ที่มีอำนาจเหนือดินแดน ชาวอีทรัสกันเป็นพวกที่รับอารยธรรมกรีกมาผสมผสานกับอารยธรรมของตนและส่งต่อให้กับโรม การปกครองของโรมันในระยะแรกอยู่ภายใต้การปกครองของกษัตริย์ที่มีพื้นเพ

เป็นอิทธิพลกัน ความเป็นผู้นำที่มีความสามารถและมุ่งต่อการรุกราน ทำให้ชาวโรมันเป็นชาติที่ทรงอำนาจเหนือชนชาติอื่น ๆ ในละตินอุมซุมชนโรมันเจริญทั้งกำลังและความมั่งคั่ง และแล้วก็ได้มีการสร้างวิหารใหญ่โตตามแบบสถาปัตยกรรมของอิทธิพลคั้งขึ้นบนภูเขาแห่งหนึ่งสำหรับเทพเจ้าจูปีเตอร์ของชาวโรมัน

ในราว 509 ก่อน ค.ศ. ชุณนางโรมันประสบความสำเร็จในการล้มกษัตริย์อิทธิพลกัน และเปลี่ยนแปลงระบอบกษัตริย์มาเป็นสาธารณรัฐปกครองโดยชนชั้นชุณนาง มีประมุข 2 คน แทนที่กษัตริย์เรียกว่ากงสุลสภาชุณนาง (สภาเซเนท) เลือกตั้งกงสุลเป็นประจำทุกปี กงสุลปกครองโดยมีสภาชุณนางเป็นที่ปรึกษาการปกครองนั้น แม้จะปกครองในนามชาวโรมันแต่เป็นไปเพื่อประโยชน์ของชนชั้นสูง คือ แพทริเซียน ส่วนชนชั้นต่ำหรือเพลเบียนนั้น เกือบไม่มีสิทธิทางการเมืองเลย การแต่งงานระหว่างเพลเบียนกับแพทริเซียนยังเป็นสิ่งต้องห้ามอย่างเด็ดขาดในระยะแรก ๆ

พวกเพลเบียนค่อย ๆ ยกฐานะของตน เพื่อเข้ามามีส่วนร่วมในการปกครอง ในขั้นแรกพวกนี้รวมกลุ่มกันจัดตั้งสภาที่ปรึกษา ซึ่งต่อมากลายเป็นองค์กรสำคัญทางการเมืองที่เรียกว่าสภาของเผ่า พวกเพลเบียนเลือกตัวแทนของตนเรียกว่า ทริบูน ให้เป็นปากเสียงและเป็นตัวแทนผลประโยชน์ของตนในรัฐบาลซึ่งคุมโดยแพทริเซียน ทริบูนเป็นพวกที่ปกป้องผลประโยชน์ของประชาชน

เมื่อประมาณ 450 ก่อน ค.ศ. ได้มีการนำกฎหมายที่สืบทอดกันมาตามประเพณีมาเขียนเป็นลายลักษณ์อักษร คือ กฎหมายสิบสองโต๊ะ กฎหมายนี้ช่วยพิทักษ์บรรดาเพลเบียนให้พ้นจากอำนาจตามอำเภอใจของกงสุลที่มาจากชนชั้นแพทริเซียน กฎหมายสิบสองโต๊ะนี้ นับว่ามีความสำคัญมากต่อพัฒนาการทางกฎหมายรัฐธรรมนูญของโรมัน

การพิทักษ์ทางกฎหมาย ทำให้เพลเบียนสามารถจัดการกับเรื่องการจัดสรรที่ดินให้พวกตนได้รับการแบ่งปันบ้าง สภาของเผ่าของพวกเพลเบียนได้รับอำนาจในการริเริ่มร่างกฎหมายและมีบทบาทในการปกครองโรมัน ช่วงนี้การแต่งงานกลายเป็นสิ่งไม่ต้องห้าม ต่อมากฎหมายที่รองรับให้เพลเบียนมีบทบาทในการปกครองมากขึ้น มาตรการเหล่านี้นำไปสู่การเปลี่ยนแปลงโรมไปสู่ระบอบประชาธิปไตย ซึ่งสำเร็จบริบูรณ์ในปี 287 ก่อน ค.ศ.

การแผ่อำนาจของโรมันนั้น มีทั้งการเป็นพันธมิตรและการทำสงครามกับพวกที่เป็นศัตรู อาณาจักรของโรมขยายตัวไปเรื่อย ๆ แต่ชาวโรมันมักจะมีใจกว้างต่อบรรดาชาติอิตาลีสที่ตนเข้าปกครอง โดยยอมให้มีการปกครองตนเองมากพอสมควร จึงมักประสบความสำเร็จในการรักษาความสามัคคีไว้ได้ ในเวลาต่อมาเมื่อพิสูจน์ว่าคนในปกครองจงรักภักดีก็จะยอมให้เป็นพลเมืองโรมัน ด้วยวิธีการนี้โรมจึงสามารถสร้างจักรวรรดิที่มีอายุยืนยาวกว่าจักรวรรดิเอเธนส์ของเพริเคลส เมื่อประมาณ 265 ก่อน ค.ศ. โรมอยู่ในฐานะที่ทัดเทียมกับคาร์เธจและนครรัฐทายาทของกรีก คือ เป็นหนึ่งในมหาอำนาจของทะเล เมดิเตอร์เรเนียน

ลำดับเหตุการณ์พัฒนาการของอารยธรรม

1. โรมันเป็นพวกอินโดยูโรเปียน ย้ายเข้ามาอยู่ในแหลมอิตาลี กลุ่มที่อพยพเข้ามา เรียกรวม ๆ ว่า อิตาลี (Italic) แต่กลุ่มคนที่สำคัญส่วนใหญ่คือ พวกลาติน ซึ่งเอาชนะชาวพื้นเมืองอีทรัสกันส์ และสร้างอาณาจักรโรมขึ้นมา รวมทั้งกรุงโรมด้วย

2. ชาวโรมันมีนิสัยเด่น คือ ชอบทำการรบ และการปกครอง เป็นพวกมีวินัย เป็นนักคิด นักปฏิบัติ

3. การปกครองของโรมันแบ่งออกเป็น 2 ยุค ได้แก่

3.1 โรมันในสมัยสาธารณรัฐ

- มีผู้นำคนสำคัญ คือ จูเลียส ซีซาร์ (Julius Caesar) มีความสามารถด้านการรบมากสามารถแผ่ขยายอาณาเขต ครอบครอง กรีซ อียิปต์ เอเชียไมเนอร์ แอฟริกา และ สเปน ได้หมด

3.2 โรมันในสมัย จักรวรรดิ

- เริ่มต้นขึ้นเมื่อตอนที่ออกตาเวียน ขึ้นปกครองโรม จึงเปลี่ยนการปกครองเป็นระบอบกษัตริย์ และสถาปนาตนเองเป็นกษัตริย์ ชื่อว่า ออกุสตุส ซีซาร์

- สมัยออกเตเวียนและจักรพรรดิต่อมาอีก 4 พระองค์ โรมันเจริญสูงสุดและได้ชื่อว่าเป็นสมัยแห่ง“สันติภาพโรมัน”

- หลังจากนั้นโรมันก็ถูกชนเยอรมันเผ่า ก๊อด (Goth) มารุกราน จักรพรรดิคอนสแตนติน จึงต้องแยกโรมันออกเป็น 2 ส่วน (Goth) เป็นชื่อเรียกชนเผ่าหนึ่งที่อยู่ตอนเหนือของยุโรป แบ่งเป็น 2 เผ่า คือ

1. VisiGoths ตะวันตก (อยู่ในแถบฟินแลนด์และ สวีเดน)

2. Ostrogoths ตะวันออก (เยอรมัน/โปแลนด์)

- ฝั่งตะวันตก มีศูนย์กลางอยู่ที่ กรุงโรม

- ฝั่งตะวันออก มีศูนย์กลางอยู่ที่ กรุงคอนสแตนติโนเปิล (เดิมชื่อ ไบแซนไทน์ ปัจจุบันคือ อิสตันบูล ของตุรกี) ค.ศ. 476 กรุงโรมได้ สลายลง เพราะการโจมตีของชนเยอรมัน ติวโตนิก

อารยธรรมเด่น ๆ

1. ศิลปะโรมันได้รับอิทธิพลศิลปกรรมจากกรีก แต่ก็ได้พัฒนาให้มีรูปแบบเป็นของตัวเอง แสดงออกถึงความยิ่งใหญ่ โอ่อ่าหรูหรา ซึ่งต่างจากกรีกที่มีรูปแบบเคร่งครัดตายตัว ประณีต และแสดงออกซึ่งจิตวิญญาณมากกว่าโรมัน ทั้งนี้เพราะปรัชญาแห่งการดำเนินชีวิตต่างกัน ในขณะที่กรีกมีพื้นฐานปรัชญาเน้นพุทธิปัญญา (Intellectual) เป็นเป้าหมายสูงสุด แต่โรมันมีเป้าหมายอยู่ที่ความสุข เพราะมีหลักปรัชญาแบบประโยชน์นิยมและสุขนิยมเป็นพื้นฐาน โรมันจึงสร้างสิ่งต่าง ๆ ขึ้นมาเพื่อรับใช้จักรพรรดิและประชาชน โรมันเป็นนักดัดแปลงที่เก่งกาจ มรดกของโรมันได้เหลือตกทอดให้แก่คนในยุคปัจจุบันได้ใช้ประโยชน์มีเป็นจำนวนมาก อาณาจักรโรมันจึงเป็นแหล่งวัฒนธรรมที่สำคัญแห่งหนึ่งของโลกที่น่าศึกษาและอนุรักษ์เป็นมรดกโลก

2. โรมันเป็นพวกที่ไม่นิยมการปั้นรูปปั้นเน้นสัดส่วนแบบกรีก แม้ว่าจะได้รับอิทธิพลทางศิลปะจากกรีกแต่โรมันก็นำ มาปรับใช้ให้เหมาะสมและเน้นเรื่องการใช้ประโยชน์มากที่สุด ชาวโรมันจึงมีความสุขกับวัตถุนิยม และมีความภูมิใจในความยิ่งใหญ่ของตน

3. มีการประมวลกฎหมาย 12 โต๊ะ คือกฎหมาย เน้นเรื่องความเสมอภาคของประชาชนทุกคนในโรมัน และเป็นรากฐานของกฎในปัจจุบันนี้

4. มีการสร้างสถานที่เด่น ๆ หลายอย่าง เช่น

- สนามกีฬาโคลอสเซียม
- ประตูดัชชี่
- สะพานและท่อลำเลียงน้ำ

5. ถ้าสังเกตดี ๆ จะรู้ว่า อาคารส่วนใหญ่ของชาวโรมันจะเป็นรูปโค้ง หรือ หลังคาเป็นรูปโดม เพราะเชื่อว่า วงกลม เป็นรูปแบบที่ ไม่มีที่สิ้นสุดเปรียบเหมือนพระเจ้าที่ไม่มีจุดเริ่มต้น ไม่มีที่สิ้นสุด

6. วรรณกรรมที่เด่น ๆ เช่น มหากาพย์ อีเนียด